

חירות – חלק ג' – המהר"ל

בפרק הבא מוסיף ומבאר המהר"ל עוד הגדרה חשובה במושג חירות. המצוה לאכול בליל הפסח מצה, שהיא עשויה רק מקמח ומים שלא הספיקו להחמיץ.

"שעיקר המצה מורה על הגאולה כמו המרורים שמורה על שעבוד. כי המרירות מורה שעבוד, לפי שהאדם מתפעל מן המרירות כמו שמתפעל המשועבד, לכך המרורים מורים על השיעבוד. וכן המצה שנקראת מצה בשביל שאין בה טעם כלל והאוכלה לא יקבל שום התפעלות, ורבותינו ז"ל שמשו בלשון מצה על דבר שאין בה טעם כלל לקרא אותו בשם מצה, שקראו 'שלא מליח ולא קמיח ולא עפיץ' - מצה (שבת ע"ט ע"א), בשביל שאין בו דבר כלל, לפיכך המצה היא על חירות, שכך הוא ענין החירות שאין בו התפעלות כלל. וכמו שהשעבוד נרמז במרור על שם המרירות המופלג המורה על שעבוד, כי כל מרור האוכלו מתפעל מן מרירתו, כך מורה המצה על חירות שאין בה התפעלות זהו ענין החירות בעצמו"

[גבורות ה' פרק לו]

החירות היא שהאדם הוא לעצמו ולא מושפע מן הסביבה, אין הסביבה מחייבת את האדם לפעול אלא הוא המחליט. המרור מסמל את השיעבוד, את הקושי, לא רק בעבודת המרה לאדם אלא גם שהשיעבוד משפיע על האדם מבחוץ, וכך טעם המרור משפיע על האדם. המצה שהיא רק קמח ומים בלי טעם מורה על החירות, שאין האדם מושפע מדבר שהוא חיצוני אליו, הרצון שלו הוא שקובע איך הוא יפעל ומה יעשה.

המהר"ל מוסיף ומסביר בטעם המצה"

"ועוד פרשנו כי המצה פשוטה שהרי אין בה שאור, וכל דבר שהוא פשוט מבלי שמצטרף אליו דבר הוא ענין החירות, שהרי המשועבד יש בו צירוף שהוא מצטרף אל אשר הוא אדון לו משעבד בו, ומי שהוא בן חורין עומד בעצמו אין לו צירוף כלל רק עומד בעצמו, ולפיכך ראוי מי שיצא אל החירות אל המצה שהיא פשוטה מבלי צירוף שאור, וזה בעצמו לשון מצה שבא על דבר שהוא פשוט. ואסר החמץ שיש בו צירוף שאור. ודברים אלו בארנו למעלה גם כן"

דבר מהותי נוסף במצה הוא היות המצה ללא שאור או שמרים. המצה היא לשלעצמה, רק היא בלי התערבות כלל של גורם חיצוני. החמץ הוא תוספת, התערבות חיצונית לקמח ולמים. החירות האמיתית היא שהאדם הוא אדון לעצמו בלי כל תוספת או התערבות חיצונית.

אם כן, היום למדנו שלפי המהר"ל חירות פירושה היות האדם לעצמו ללא השפעה או התערבות חיצונית.